

John Steinbeck - O miševima i ljudima

Vrsta djela - roman

Mjesto radnje - Kalifornija

Vrijeme radnje - 1930-te godine, vrijeme Velike depresije u Americi

Tema djela - sudbina radnika na jednom američkom ranču za vrijeme Velike depresije

Ideja djela - ostvarenje snova nije uvijek moguće

O miševima i ljudima jedan je od najpoznatijih romana Johna Steinbecka, a danas se smatra klasičnim književnim djelom. Roman je objavljen 1937. godine i njegov je drugi uspješni roman. Inspiraciju za djelo autor je dobio

kada je i sam radio na farmi, u 20-im godinama prošlog stoljeća, i to kao berač voća. Naslov romana uzet je iz pjesme Roberta Burnsa "Jednom mišu", u kojoj se nalazi stih "Najbolje isplanirane sheme miševa i ljudi, često krenu naopako". Zbog svog statusa klasika, ovaj roman vrlo je često dio školskih lektira.

Glavna ideja govori o nemogućnosti dostizanja "američkog sna" i o neobičnoj prirodi jednog muškog prijateljstva. Radnja romana prati dva čovjeka, od kojih je jedan mentalno bolestan. Lennie je visok i jak muškarac u kojemu kao da je zarobljeno dijete. Slabo razumije svijet oko sebe, ali ono što je za njega karakteristično je da nije svjestan vlastite snage.

Zato se za njega brine George, inteligentan čovjek, malo nižeg rasta. On je mozak ovog dvojca koji se brine da obojici bude dobro. To čini iz ljubavi, ali i krivnje prema prijatelju. Lennie zbog svoje konstitucije, ali i mentalnog stanja često pada u nevolje. Iako većinu doista skrivi, to je samo iz njegove nesvjesnosti i neznanja. George čini sve da ga u tome spriječi, ali neke stvari su van njegove moći.

Ovaj karakterni dvojac samo je temelj oko kojeg pisac govori o mnogim drugim temama, među kojima se ističe radnička muka na jednom ranču. Ljudi koji su imali tu nesreću da se rode siromašni, kao da ne mogu pobjeći toj sudbini, koliko god se trudili. Iako se to kosi s nacionalnim uvjerenjem o "američkom snu", odnosno uvjerenjem da svaki čovjek u Americi svojim radom može postići što god želi, a pogotovo vlastiti dom, obitelj i financijsku sigurnost, ovaj roman bespogovorno potvrđuje upravo to – nisu svi ljudi jednaki niti imaju jednake mogućnosti. Roman potkopava "američki san" kao utopiju, kao naivni san, što se na kraju pokaže i istinitim.

Osim toga, u romanu se prikazuje odnos gazdi prema njihovim radnicima, rasistička povijest Amerike, degradiranje žena i općenito tragične sudbine likova, ali sve to pobožano je malom dozom humora. Svijet u kojem žive likovi ovog djela je jako dobro opisan, pa je lako poistovjetiti se s njim, iako su problemi junaka mnogo teži od onih s kojima se većina nas susretne u životu. Roman i danas odaje dozu suvremenosti, pogotovo u vremenima kada je ekonomija jako nestabilna i čini se da je ostvarenje snova pojedinaca sve teže i sve više nemoguće.

Kratak sadržaj- George Milton i Lennie Small su dvoje siromašnih radnika s plantaže koji pokušavaju preživjeti Veliku depresiju koja je 1930-ih godina zahvatila Ameriku. Otpočetak priče je jasno da Lennie, krupni div od čovjeka, ima problema s mentalnim sposobnostima, pa George, mnogo niži i žilaviji čovjek, nije samo njegov prijatelj, nego i nekakva vrsta zaštitnika, iako se čini da Lennijeva mentalna ograničenost uvelike živcira Georgea.

Na početku knjige dvojica muškaraca su na svom putu prema novom imanju koje se nalazi na drugom kraju Kalifornije. Ali ih vozač autobusa slučajno odvede na krivo mjesto, pa zbog toga moraju propješačiti popriličnu udaljenost prije nego stignu tamo. Hodajući, muškarci pričaju o svom snu da posjeduju vlastitu farmu gdje će uzgajati hranu, držati stoku i zečeve. Lennie je posebno očaran zečevima jer je fasciniran s maženjem mekanih stvari. Ali Lenija je opčinjenost mekanim stvarima već ranije dovodila u probleme. Saznajemo da je često znao "polomiti" male životinje pokušavajući im pokazati svoju privrženost, jer nije svjestan svoje snage. Također saznajemo za još jedan incident kad je Lennie uhvatio i milovao tkaninu haljine jedne djevojke i nije je htio pustiti. Zbog toga su ljudi iz tog grada mislili da je napastovao djevojku, pa njega i Georga posve protjerali od tamo.

George i Lennie su odlučili kampirati na jednoj čistini i tako prenoćiti. Za večeru su jeli grah, nakon čega je George rekao Lenniju da, ako se išta loše dogodi na imanju gdje idu raditi, neka se vrati na ovu čistinu, sakrije u grmlje i čeka Georga da dođe po njega.

Sljedeći dan dvojica muškaraca napokon stignu na imanje. Dočeka ih muškarac imena Candy. On je stari majstor sa samo jednom rukom. Ima i polu slijepog psa ovčara kojim se jako ponosi. Candy im pokaže naokolo, sve do brvnara gdje će oni spavati.

Uskoro se pojavi i vlasnik imanja, pa pita muškarce zašto kasne. George mu ispriča da ih je vozač autobusa ostavio na pogrešnom mjestu. Šef primijeti da George često govori umjesto Lennija, pa ga pita zašto to čini. George mu slaže govoreći da je Lennie njegov bratić kojeg je u mladosti konj udario u glavu, a budući da mu je obitelj, osjeća se odgovornim za njega. Čini se da je odgovor uvjerio šefa, iako je još uvijek bio malo sumnjičav. Dodijeli posao njima dvojici i kaže im da će im nadređeni biti muškarac imena Slim.

Nakon što je šef otišao, došao je Curley. Curley je bivši boksač i vrlo nizak čovjek koji očito osjeća da se mora dokazivati ljudima oko sebe. Curley je odmah počeo mučiti Lennija. Osjetio je da je on slaba lovina. Nakon što je napokon otišao, Candy je rekao Georgeu da Curley prezire visoke muškarce upravo zbog toga što je nizak, a taj prezir je narastao nakon što se oženio ženom koja voli zavoditi radnike s imanja.

Kao da su je prizvali, pojavila se Curleyjeva supruga i počela flertovati s obojicom muškaraca. Pitala je gdje joj je muž, pa George odgovori da je upravo otišao. Nakon što je otišla i ona, Lenny kaže da je Curleyjeva supruga jako privlačna, ali ga George odmah upozori da se drži podalje od nje. Lennija prestraši što je George tako naglo promijenio svoje raspoloženje, ali se složi s njim.

Kasnije se s njima došao upoznati i Slim. Dvojica pridošlica su ostali zapanjeni njegovim manirima, ali i time kako ga ostali ljudi s imanja poštuju. Slim tada upita Candyja što je sa štencima koje je njegova kujica upravo okotila, a Lennie se odmah uzbudi kad čuje da se tu negdje nalaze mali psići.

Izvan brvnara je upravo bila poslužena večera. George ugleda Curleya i prestraši se da bi ovaj opet mogao doći i izazivati ih. Na kraju radnog dana, Slim pristane dati Lenniju jedno štene svoje kujice. George mu se zahvali i kaže da će se Lennie brinuti za njega, iako je "glup ko stup", nije zločest niti glup. U povjerenju mu je priznao kako je uopće postao Lenniejev skrbnik.

George i Lennie su rođeni u istom gradu i nakon smrti Lenniejeve tete Clare, George se počeo skrbiti za njega. Priznao je Slimu da se u početku jako loše odnosio prema Lenniju, tjerao bi ga da radi neke budalaste, ali često opasne stvari samo zato što ga je to zabavljalo. Ali nakon što je rekao Lenniju da skoči u rijeku, zbog čega se skoro utopio, George se tako posramio sam sebe da je odlučio postati njegov

zaštitnik. Ali George je bio taj koji je udario Lennija letvom po glavi kako bi pustio djevojčinu haljinu za koju se uhvatio i nije je htio pustiti. Nakon toga su izbačeni iz grada, pa je George pomogao Lenniju sakriti se u jamu i izbjeći linč, jer ga je djevojka koju je zgrabio kasnije optužila za silovanje.

Kasnije je se pojave Candy i još jedan farmer, Carlson. Carlson se požali na Candyjevog ovčara, rekavši da smrdi, da je star i bolestan. Carlson misli da bi ga trebalo riješiti muka. Ponudi se da će ga on upucati i nakon toga pokopati, pa se Candy nakon kratkog uvjeravanja složi. Carlson izvede psa vani i nakon nekoliko trenutaka tišine, čuje se pucanj. Candy se toliko uzruja da se samo okrene prema zidu brvnare.

Kasnije muškarci kartaju i razgovaraju o Curleyjevoj supruzi. Uvjereni su da će jednog dana uvaliti nekoga od njih u probleme. Upravo tada Curley upadne unutra i zahtjeva da mu kažu gdje mu je žena. Pita i gdje je Slim. Muškarci mu kažu da je u staji i dvojica rančera ga počne slijediti do tamo, nadajući se da će vidjeti tučnjavu.

George upita Lennija, koji je upravo bio u staji sa psićima, je li tamo vidio Slima s Curleyevom ženom. Lennie kaže da nije, pa zamoli Georgea da mu još jednom ispriča njegovu najdražu priču – opisu farme koju će jednog dana kupiti. Slušajući Georgea, za priču se zainteresirao i Candy, pa ga pitao je li već izabrao neko mjesto za farmu. George je odgovorio da jesu. Candy mu kaže da se boji kako će ga zbog starosti uskoro otpustiti s ranča, pa ga pita smije li ići živjeti na njihovu farmu ako sudjeluje svojom ušteđevinom u kupnji. Nakon kratkog razmatranja, George i Lennie se slože da smije ići s njima i ako skupe njihove tri plaće, trebat će raditi na ranču samo mjesec dana i već će si moći priuštiti kupnju farme. George ih upozori da nikome ne govore o njihovom planu.

Ostali muškarci su se vratili iz staje i Curley se ispriča Slimu što je sumnjao da on spava s njegovom ženom. Ali Curley je još uvijek frustriran što mu se muškarci rugaju, pogotovo znajući da je Slim u predobroj formi da bi ga mogao pobijediti u tučnjavi, stoga tu frustraciju odluči iskaliti na Lenniju. Curley napadne Lennija, počne ga udarati, a George, koji se ne smije umiješati da ne dobije otkaz, potiče Lennija da uzvрати. Lennie se počne tući i bez muke slomi malom čovjeku ruku. Slim upozori Curleya da ne otpusti Georgea i Lennija zbog toga što će postati pojam sprdnje i ruganja ostatku imanja. Curley se složi.

Sljedeću večer Lennie zaboravi obećanje koje je dao Georgeu i Crooksu, još jednom rančeru koji je taj nadimak dobio zbog svojih iskrivljenih leđa, ispriča tajnu o svojoj budućoj farmi. Crooks mu ne vjeruje i kaže da je već čuo nebrojeno radnika s istim snom. Teško je čovjeku koji živi u njihovim uvjetima pronaći taj mali komadić zemlje koji bi im postao raj.

Crooks počne pričati o svom djetinjstvu, o vremenu kada je njegova obitelj bila jedina crnačka obitelj u kraju. Bilo mu je zabranjeno igrati se s bijelom djecom, pa još od tada mrzi sve društvene norme koje odvajaju crnce od bijelaca. Jedna od njih i ta da Crooks mora spavati u staroj staji, na drugom kraju ranča, dalje od ostalih farmera.

Pojavi se Candy. Posjetio je Crooka po prvi put u toliko mnogo godina što su radili zajedno. Osjeti se nelagoda među muškarcima, ali uskoro se svi opuste budući da je Crooks volio primati posjete. Candy kaže Lenniju da je razmišljao i misli da zna kako bi farma mogla zarađivati na zečevima koje on očajnički želi imati. Crooks kaže Candyju da sumnja u njihovu ideju sve dok mu Candy ne kaže da su već izabrali farmu i da se planiraju preseliti na nju za mjesec dana. To zainteresira Crooksa, pa ih pita bi li razmislili da povedu i njega.

Prije nego su uopće odgovorili, pojavila se Curleyjeva supruga raspitujući se o svom mužu, a onda im kaže da zna kako je otišao s još nekoliko radnika u bordel, pakosno insinuirajući da je njih trojicu jedine nije pozvao jer su slabići. Muškarci je pokušavaju otjerati govoreći da, čak da im i sredi otkaz, oni mogu otići i kupiti si mjesto za život. Curleyjeva supruga počne govoriti o svom nesretnom braku i prizna da je toliko očajnički željna društva da je čak i njih potražila, iako se zbog toga osjeća jadno. Počne ismijavati Lenniejevu tučnjavu s njenim mužem, što razljuti Crooksa, pa je ovaj ponovno zamoli da ode. Zaprijeti joj da će reći šefu, Curleyevom ocu, za njezino nedolično ponašanje. Ona ga upita je li uopće svjestan što mu ona muže učiniti ako je izda, implicirajući da ga mogu i objesiti. Ovo prestraši Crooksa, pa on popusti. Ali Curleyjeva žena tada čuje druge muškarce kako dolaze, pa svejedno ode, govoreći Lenniju da joj je drago što je istukao njena muža. Uđe George i izgrdi Candyja što je rekao Crooksu za njihovu farmu. Crooks kaže da se ionako predomislio oko toga da ide s njima i da ne želi ići na takvo mjesto.

Te nedjelje Lennie je sjedio u staji i milovao mrtvog psića. Očito je da ga je slučajno zgnječio prejako ga grleći, kao što je to učinio mnogim životinjama dok je bio mlađi. Lennie je uplašen jer ne zna kako će George reagirati kad sazna da mu je psić mrtav. Boji se da će se George predomisliti i neće mu dopustiti da se brine za zečeve na njihovoj farmi, ali onda se dosjeti da Georgea možda neće toliko smetati smrt psića, budući da ionako nije mnogo mario za pse.

Uđe Curleyjeva žena i sjedne do Lennija. Počne ga tješiti zbog psića i uvjeri ga da može razgovarati s njim, iako ga je George upozorio da ne priča s njom. Kaže Lenniju nešto o svom životu i tome kako je usamljena i nesretna u braku s Curleyem, kojeg mrzi. Lennie joj prizna svoju opsesiju mekanim stvarima, pa mu ona ponudi da joj pomiluje kosu. Upozori ga da bude nježan, ali on vrlo brzo postane previše uzbuđen i zgrabi kosu, što prestraši ženu. Ona vrisne, a Lennie se uspaničari i stavi ruku preko njenih usta da je ušutka. Ona se pokušava osloboditi, ali je Lennie, nesvjestan svoje snage, prejako stisne i slučajni joj slomi vrat.

Lennie u panici pokušava zakopati Curleyjevu ženu u sijeno, baš kao što je pokušao s mrtvim psićem. Vidjevši da mu ne uspijeva, pobjegne s mrtvim psićem u rukama, bojeći se da će se prvenstveno George naljutiti na njega. Candy dođe u staju tražeći Lennija i pronađe tijelo Curleyjeve žene. Pozove Georgea, koji vrlo brzo shvati što se dogodilo.

George se ponada da će Lennija samo baciti u zatvor, ali ga zabrine Candy koji kaže da Curley neće pristati na ništa drugo nego da vidi Lennija obješenog. Pita Georgea mogu bar njih dvojica sada kupiti farmu, ali George odgovori da se to neće dogoditi bez Lennija. Prizna da nikada nije mislio da će zapravo moći kupiti farmu, ali budući da je Lennie toliko bio uvjeren u to, i on sam je počeo vjerovati. George kaže Candyju da kaže ostalima za tijelo, ali ne i da George zna za to, kako bi muškarci imali manje razloga vjerovati da je Lennie to učinio. Candy to i učini, pa kada ostali odu u staju vidjeti tijelo, dođe i George, praveći se iznenađen.

Curley je bijesan i zahtjeva da se oformi rulja koja će pronaći i objesiti Lennija. Otkriju da je nestao i Carlsonov pištolj, pa je Curley uzeo Crooksovu pušku kako bi predvodio rulju.

Na čistini, gdje je radnja priče i započela, Lennie se skriva u grmlju, kako mu je George i rekao, pa čestita sam sebi što je dovoljno pametan da se sjetio doći ovdje. Čekajući, Lenniju se počne priviđati njegova teta Clara. Clara mu se počne obraćati njegovim glasom i kaže mu da ne sluša Georgea jer će upasti u još veće nevolje. Lennie također vidi divovskog zeca koji mu kaže da će ga George zasigurno istući i onda napustiti. Uskoro se pojavi i George. Izgleda iskreno utučen i rastužen zbog onoga što je njegov prijatelj

učinio. Lennie ponudi da će otići i živjeti u špilji, što je uvijek radio kada bi se George naljutio na njega. Ali George mu kaže da ostane, čime je pokazao da nije ljut na njega.

Lennie pita Georgea da mu još jednom ispriča priču o farmi. Nakon što mu je ispričao, George mu kaže da skine kapu i pogleda preko rijeke. Ispriča mu o zecu i kako se više nikada nitko neće ljutiti na njega, dok Lennie, vidno uzrujan, zahtjeva da odmah odu na farmu. George se složi s njim i izvadi Carlsonov pištolj kojeg je uzeo i sakrio u jaknu. Upuca Lennija u glavu i baci pištolj.

Zvuk pucnja dozvao je ostale muškarce na čistinu. George im kaže da je pronašao Lennija i da mu je htio oteti pištolj, pritom ga slučajno upucavši. Jedino je Slim svjestan prve istine. Uvjeri Georgea da je učinio što je morao. Slims odvede Georgea natrag na imanje, dok ih Carlson i Curley gledaju u čudu, pitajući se zašto s u toliko uzrujani.

George Milton – pametniji od dvojice glavnih likova. George je na sebe preuzeo brigu za Lennieja. Njegov je zaštitnik već godinama, a to je postao nakon što se posramio jer se u prošlosti ružno ponašao prema njemu. Ali on je još uvijek poprilično nagao čovjek, nagle naravi, ali zapravo jako dobrog srca. Njegova ljubav prema Lenniju zapravo je očinska. Čini se da uživa pričajući Lenniju priču o svojoj budućoj farmi, pa čak i priznaje da je s vremenom i sam počeo vjerovati u nju.

Lennie Small – mentalno ograničen čovjek koji je istovremeno fizički neobično jak. Lennie se kao karakter jako malo mijenja kroz priču, pa do svog svršetka, odnosno smrti, dolazi kao jednak lik kao što je bio na početku priče. Otpočetka nam se vrlo suptilno najavljuje da je Lennie zapravo opasan, čak i kad je dobronamjeren, što se potvrđuje na kraju priče, nakon što u staji ubije Curleyjevu suprugu. Lennie je optimističan i prije svega sanjar, zgrožen je svojim postupkom u kojem je slučajno ubio ženu.

Candy – stariji, jednoruki radnik na farmi koji otkriva da je zabrinut da će ga otpustiti s farme zbog njegovih godina. Candy dopusti Carlsonu da mu uspava psa nakon što su ga uvjerali da je star i da pati, a onda kaže Georgeu da bi volio da je sam ubio psa, budući da je to bi njegov problem i da je barem toliko dugovao tom psu. Ovo je kasnije simbolički iskorišteno nakon što je George preuzeo na sebe teret da ubije Lennija, radije nego da dopusti Curleyu da to učini.

Curley – niski čovjek s Napoleonovim kompleksom, koji uvijek traži neku nevolju i sukob. Curley je zao i, na žalost, sin je šefa farme. Zbog toga u rukama drži sudbinu svih radnika na ranču. Vrlo je ljubomoran na sve muškarce koji uopće razgovaraju s njegovom ženom, iako se nije činio pretjerano uzrujanim kada je saznao da je ubijena. Curleyjeva potjera za Lennijem više je znak njegove želje da obrani svoju čast, nego da kazni ubojicu za ubojstvo njegove žene.

Curleyjeva supruga – lijepa, ali glupava žena, koja je također narcisoidna i poprilično zla. Ne saznajemo joj pravo ime kroz cijelu priču, zbog čega se čini da nije ni dovoljno važna za nju, iako je zapravo jedan od glavnih likova koji dovode do vrhunca radnje. Ona je jako grabežljiva i misli o sebi da je želja svakog muškarca s farme. Posebno se namjerila na Lennija jer je osjetila da je laki plijen kojim je jednostavno manipulirati. Ipak, nekoliko puta kroz priču priznaje da je usamljena, nesretna i da mrzi svog muža.

Crooks – jedini crni radnik na farmi. Zbog toga se prema njemu kao radniku najgore odnose. Kad Lennie samovoljno dođe u njegovu staju, Crooks ga pokuša otjerati, govoreći da njemu nije dopušteno da ide u kuće gdje žive bijelci, stoga Lenniju ne bi smjelo biti dopušteno da dolazi kod njega. Ali u želji za društvom, dopusti mu da ostane.

Iako se Crooks na početku čini kao dobar čovjek, otkrije se da je, pout Curleyeve žene, obespravljeni lik koji se prema drugima ponaša jednako loše kao što se ljudi ponašaju prema njemu. Poigrava se Lennijem, govoreći mu da će netko ozlijediti Georgea u gradu i da se zbog toga neće vratiti. Ali Crooks se zainteresira za farmu, a njegova sramežljivost kojom je pitao može li s njima otići tamo, otkriva da je zapravo samo nesiguran čovjek koji skriva svoje prave osjećaje ispod tvrde i grube fasade.

John Ernst Steinbeck je Američki pisac koji je u svojim djelima prikazao muku i probleme ljudi koji moraju raditi na zemlji kako bi preživjeli. Rođen je 1902. godine u Salinasu, u Kaliforniji, a školovao se na Stanfordu. Kao mladić, Steinbeck je radio na farmi kao berač voća.

1925. godine, kad je bio u svojim ranim dvadesetim godinama, Steinbeck se preselio u New York i pokušao ostvariti karijeru pisca. Bio je neuspješan i nakon tri godine vratio se u Kaliforniju, gdje je radio kao turistički vodič na jezeru Tahoe. Tamo je upoznao svoju prvu suprugu, Carol Henning, s kojom se vjenčao nakon 2 godine, 1930-te. Uskoro se preselio u očevu kolibu i počeo pisati na papiru kojeg mu je darovao netko iz obitelji. Kasnije je tvrdio da su u to vrijeme, za vrijeme Velike depresije 30-ih godina, on i žena preživljavali jedući samo ribu koju bi ulovio i povrće iz njihova vrta.

1929. godine objavljen je Steinbeckov prvi roman **Čup zlata**. To je roman koji govori o životu vojnika Henryja Morgana. U ranim tridesetima, Steinbeck je izdao nekoliko kratkih romana, dok je 1935. Izdao svoju prvi uspješni roman **Tortilla Flat**. Roman je osvojio zlatni medalju Kalifornijskog Commonwealth kluba, a 1942. godine po njemu je snimljen film.

U to vrijeme Steinbeck je počeo pisati seriju romana koje je nazvao "Romani o Kaliforniji". U ovaj ciklus spadaju njegovi romani "O miševima i ljudima" i njegov najpoznatiji roman "Plodovi gnjeva".

Plodovi gnjeva je postao najprodavaniji roman 1939. godine i bio je nominiran za Pulitzera, kao i za mnoge druge velike nagrade. I ovaj roman, kao i roman "O miševima i ljudima" adaptirani su u filmove, kasnije nominirane za Oscara.

U 40-im godinama prošlog stoljeća Steinbeck je nastavio pisati iako je bio u ratu. Bio je ratni reporter, ali je radio i za CIA-u. Nakon rata, Steinbeck se vrati kući s nekim psihološkim traumama i ranama od metka, ali je tada ponovno počeo pisati. Do tada se već bio razveo i od prve i od druge supruge, s kojom je imao dva sina. Tada se oženio za treću suprugu.

1952. godine objavljen je njegov najduži roman, **Istočno od raja**, također adaptiran u film u kojem je debitantsku ulogu imao James Dean. 1962. godine dobio je Nobelovu nagradu za književnost. **Steinbeck** je umro 1968. Godine nakon problema sa srcem i njegova zatajenja. Imao je 66 godina. Do danas je ostao kao ikona književnosti, a mnogi njegovi romani smatraju se književnim klasicima.